

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca
Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
(Posamezne šte-
v. 15 kr.)

Oznanila,
ikrat natisnena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
emačila iz reklamne
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odprte rekl-
macije so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasiło

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopis
pošiljajo se
uredništvu
v Maribor,
Reiſerſtrasse 8.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.
Neſtrankovana jima
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
osno poslani knjige
se ne vračajo.

Psihologični listi.

Piše ravnatelj H. Schreiner.

(Dalje od št. 4.)

Občut in zaznava.

Čutimo, kakor smo gori razložili, v duši, občuti so torej notranja sanja. Temu nasproti pa tudi dobro vemo, da naslanjamo svoje občute na vnanje predmete. Barve, zvoki, vonji vlahajajo, tako se nam zdi, od zunaj v nas; sódimo, da nekatere tvarine neposredno okušamo, in da nekatera telesa, kakor tudi švoje telo neposredno čutimo.

Da to ni res, dokazali smo že poprej. V nas, rekše k naši duši, dohajajo samo miki, gibanja, od našega in od vnanjih teles. Na nobeden način pa ne čutimo predmetov, dogodkov in lastnostij, ki so izvan nas, ampak samo stanja v nas. Barve, zvoki, vonji, dišave, trdost so svojstva vnanjih teles, katere čutimo s pomočjo čutil v duši, in jih prelagamo (prestavljamo) na vnanja telesa.

Z notranjim duševnim stanjem čutenja je združeno torej predstavljanje vnanjosti in našega telesa. Temu duševnemu dejanju pravimo zaznava. Miza, hiša, žival, drevo, naše telo itd. se zaznavajo, mi zaznamo, da so in kakšna so. Občutek se mora, da iz njega postane zaznava, oprostiti od vseh drugih v istem času obstoječih mnogih občutkov, rekše on se mora osamiti, ter se mora nanesti na vnanji prigodek, ki ga je povzročil, t. j. mora se projicirati na vzven.

Kako se to zgodi?

Najprej moramo povdarjati, da razvit človek drugače čuti, nego novorojenec: novorojenec ima sicer v prvih tednih svojega življenja vsakojake občutke, on čuti bol in stisk, on sliši šum in vidi svetlobo itd. A te občutke čuti samo kot notranje spremembe svojega duševnega stanja. Ti občutki so nedoločeni, nejasni. Otrok ne ve, od kod prihajajo, on ne ve, da so vzroki občutkov določene lastnosti in prigodki vnanjih teles oziroma lastnega telesa. V prvih tednih svojega življenja torej otrok nič ne zna o vnanjosti, niti o svojem telesu niti ne o duši. On še ne sluti, kaka zveza je med njegovimi občutki in med vnanjostjo. Ni dvojbe, da so prvotna dejanja čutil pravi, čisti občutki, ki še nimajo v sebi nobednih predstav. Dokler so občutki samo notranji, otrok ne ve, je-li ga boli premočna svetloba, ali, ker se je z iglo zbodel, ali od kake bolezni itd. Otrok tudi ne ve, kje ga boli; zato se ne prime pri očeh, ali kjer se je zbodel, ali kjer ga glava boli ali trebuh; otrok samo vpije in se samohotno ne giblje, ne da bi se spoznalo v tem, da otrok zna, kar hoče.

Sčasoma jame otrok razločevati različne občutke. Oko se mu odpira in zapira, obrača se na različne strani, vid se razdraži sedaj močneje, sedaj slabše, včasih čisto nič: tako začne razločevati svetlobo in temo in različne svetlosti. Posebne važnosti je v tem oziru, da se raznoteri občutki družijo. Da se n. pr. kaka reč dobro vidi, mora nastati slika na določenem majhnem prostoru očesne mrežnice (na rumeni pegi). V ta namen je treba postaviti očesno jabolko v določeno lego, jabolko se mora torej gibati. Pri gledanji družijo se torej določeni mišični občutki (očesnih mišic) z vidnimi. — Ali pa: Otrok vidi, kako se mu roka približuje kakemu predmetu, pri tem čuti mišično gibanje, ob enem nastane tipalni občutek, včasih tudi toplotni in slušni občutek. On čuti, da dobiva, ako obrača glavo, različne vidne občutke, da nekatere vidne predmete doseže, drugih pa ne, da se jim približuje in se od njih oddalja, da za nekaterimi vidnimi občutki (kadar dobi hrano) sledijo okusni občutki, pri čem tudi nastajajo tipni občutki itd. Taki prostorski občutki so pripomočki, s katerimi si duša vstvarja predstave vnanjosti in svojega telesa.

Najprej navadi se otrok polagoma razločevati svoje telo od vnanjosti. Znamenja, s pomočjo katerih otrok razločuje občutke, izhajajoče od vnanjosti in istih od svojega telesa, so: 1. Ako se koža dotakne tujega telesa, nastane jeden tipni občutek, pri dotiki s svojim telesom pa dva; jeden na tistem mestu, katero se drugega dotakne, drugi pa na mestu, katerega se takné. 2. Na uho dohaja obilno slušnih občutkov, a samo lastni glas spremljajo mišični občutki glasila. 3. Istotako so združeni, izmed obilnih gibanj, vršujočih se pred otročjim okom, samo gibanja njegovega telesa, z mišičnimi občutki. 4. Samo svoje telo moreš gibati neposredno, vsako drugo telo pa posredno, s pomočjo svojega telesa itd.

Tudi pri zaznavanji vnanjosti pomaga nam sodelovanje različnih čutil in vzmožnost naše duše, da združuje mnoge in različne občutke v jedoto. Naša duša shvata isti predmet na zelo mnogoterne načine; jabelko čuti n. pr. kot raztezno, okroglo, hladno, barvano, kiselo, dišeče itd. Duša vzprejema od različnih stranij dohajajoče dojme, ki se združujejo v določene skupine. Te čutilne skupine so nam slike vnanjih teles. Od druge strani pa so nam občutne skupine glavne oblike, s katerimi si sestavljamo vnanjost.

Veliko težave dela razkladanje vprašanja, kako moremo zaznavati prostornost. To vprašanje je tem važneje, ker zaznavamo vse predmete kot razsežne ali prostorne. Prostornost je tako rekoč podoba ali simbol vnanjosti. Resnica je, da slika na mrežnici še nikakor ni vidna slika. In ko bi to res bila, itak ne bi bilo mogoče, da bi se ta zgotovljena slika kar prenesla po vidnem živci v možgane. Lahko si sicer mislimo, da se pojedine točke slike na mrežnici kot miki po posebnih živčnih nitih dovajajo k možganom in se tukaj postavijo, kakor v mrežni sliki; pa če je tudi tako, nam nič ne pomaga. Kadar se namreč miki spremené v občutke, mora se zgubiti ona prostorna razvrstitev živčnih mikov, kajti zavednost je brez vseh materijalnih in prostornih lastnostij, v nji ni razsežnosti, in zatorej ne more vzprejemati prostornih stvarov. Občutek ni prostoren, da si z občutki zaznavamo prostorne predmete. Vzrok temu more biti le ta, da ima duša v sebi zmožnost in nagon, da sama iz sebe stvarja prostorne predstave. Kako cenimo velikost teles, kako sodimo telesnost in jo razlikujemo od ploskovnosti, kako pride, da z dvema očema vidimo predmete enojno i. dr. sem spadajoča vprašanja razjasnjujejo se v vsaki fiziki, zatorej nam je treba samo čitateljem tje pokazati, ako se jim potrebno zdi, obnoviti si te nauke.

S kratka, samo s pomočjo občutkov svoje telesnosti naučimo se razsojati vnanjost; različni dojmi na kako čutilo služijo nam potem kot razločila za različne razmere, ki jih neposredno ne more shvatati dotično čutilo.

Konečno hočemo še omeniti, da nekateri dušeslovci sodijo, da sta občutek in zaznava istoznačna pojma. Lotze n. pr. pravi: „Ne moremo se pa prepričati o tem, da bi duša mogla sprejemati dojme, ne da bi se jih takoj zavedla.“ (Dalje sledi.)

Slovniška teorija Kernova*).

Piše dr. Janko Bezjak.

(Dalje.)

Zadnjikrat smo obljubili, da še hočemo govoriti o treh točkah, tiščih se osebkovega pojma. Danes bomo razpravljali prvo in dopolnjevali, česar še doslej nismo povedali o pojmu osebkovem.

1. Naše dosedanje trditve se dajo spraviti v sledeče glavne točke:

- a) stanje, katero izraža povedni glagol, tiči na nekem podlogu;
- b) ta podlog je stvar v širjem pomenu te besede;
- c) on je v stavku ali izražen, ali ni izražen;
- d) izražen je ali po svojem bistvu, ali po govornem razmerji, ali po obeh;
- e) ta izražen podlog imenujemo osebek;
- f) pojem „osebkove besede“ zavržemo.

Nadaljujmo, naslanjaje se na točki d) in e) in recimo, da je podlog izražen. Trdili smo, da je podlog v tem slučaju zaznamovan ali po bistvu, ali po govornem razmerji, ali po obeh. Govoriti hočemo torej najprej o bistvu, ne oziraje se na to, je li podlog poleg tega zaznamovan tudi po govornem razmerji ali ne.

A. Kako pa podlog izrazujemo po njegovem bistvu? Tudi o tem smo že razpravljali. Rekli smo, da po imenu. Stvari torej imenujemo, njih imena pa slovničarji zovejo, kakor je znano, samostalnike. Ker pa so stvari že od nekdaj bile med seboj v raznih razmerjih, najprej krajevnih, po tem tudi logičnih, treba je bilo to tudi izražati. To se je začelo dogajati na imenih stvarij, imena so se jela izpreminjati: nastali so skloni, katerih je imel vsak svojo nalogo. In tako dobil je službo imenovanja in po tej službi tudi ime svoje imenovalnik.

Iz tega sledi, da osebek, če je izražen po samostalniku, mora biti v imenovalniku. Imenovalnik je torej osebkov sklon. Ali samo imenovalnik? — Kaj pa, če koga zovemo, vzpodbujamo, mu velevamo? Ali ga ne kličemo po imenu? Gotovo; a v tem slučaju ustvaril si je jezikovni duh nov sklon: imenujemo ga primerno zvalnik. More li tudi ta biti osebkov sklon? — Poglejmo! Rekši: brate pij! izrekli smo stavek in v tem stavku željo, da bi se naj vršilo dejanje pitja; in to dejanje naj bi vršil tisti, ki smo mu zaklicali ‚brate‘. To dejanje torej tiči v svoji vršitvi na stvari, ki jo imenujemo ‚brat‘; a v tem slučaju zovemo jo ‚brate‘, ker ji velevamo. Po tem takem je brez dvombe podlog onemu dejanju, čegar vršitev želimo ali velevamo, oseba ‚brat‘, katero tu kličemo po zvalniku: brate je torej osebek. Da je velelnik ‚pij‘ povedek, tega ne bo menda zanikaval nikdo.

Stavku: ‚brat pije‘ je ista beseda ‚brat‘ osebek in ista beseda ‚pije‘ povedek; a sedanji obliki teh besed ste različni od prejšnjih oblik: ‚brat‘ je imenovalnik, ‚pije‘ določnik. Ta razlika ima svoj razlog v pomenu stavkovem: v tem stavku določno pravimo, da se nekaj godi; v onem želimo, da bi se godilo; tam izražamo določno mnenje, tu željo ali zapoved. Zvalnik in velelnik se tu strinjata prav tako, kakor tam imenovalnik in določnik.

*) Na dopis zadnje številke, tiščo se moje razprave, in na druge, ki bi se mogli še pisati, odgovarjal bom, če bo treba, koncem svojega dela.

Uvidimo torej, kako krivo sodijo tisti slovniki, ki trdijo, da zvalnik pri velelniku ni osebek, nego pristavek pravemu osebkju, ki si ga pa moramo v mislih dodati. Pravijo namreč, da je n. pr.: brate pij = brate, ti pij. Ali je po takem ‚Bog daj‘ = ‚Bog, on daj?‘ — Mogoče bi že bilo, da bi kdo trdil tudi to. Istotako nimajo prav, če uče, da moramo zvalnik ločiti od velelnika po vejici. Kakor ne ločimo imenovalnika od določnika, tako tudi ne smemo zvalnika ločiti od velelnika: razmerje je isto tu in tam. Ume se samo po sebi, da govorimo tu le o prostih stavkih.

V narodnih pesnih slovanskih zastopa zvalnik često celo imenovalnik in je osebek; n. pr.: mu odpisal je Adame (slov. nar. pes.); jedno bješe Vukašine kralju (serb. nar. pes.): (glej tudi: Miklosieh Syntax str. 370, 2.).

Osebek torej more biti ali v imenovalniku ali v zvalniku.

Sicer pa vemo, da je zvalnik izgubil v večini arijskih jezikov svojo samostalno obliko in njegov popravek je prešel na imenovalnik. Tem jezikom pripadata med slovanskimi tudi slovenski in ruski, ohranivši le redke ostanke stare oblike zvalnikove; drugi slovanski jeziki pa še dandanašnji ločijo v jedrinskem številu po obliki oba sklon. Germanski jeziki pa že v zgodovinskem času niso več poznali te razlike.

Po tem premišljevanji dospemo do pravila: pravi osebkov sklon je imenovalnik, ki zastopa v želelnih in velelnih stavkih nekdanji zvalnik.

Kako pa naj razlagamo stavek: ubogati je dolžnost učenčeva? — Isto tako, kakor bi razlagali stavek: ubogljivost je dolžnost učenčeva: tu je ubogljivost, tam ‚ubogati‘ osebek. — A ‚ubogati‘ ni samostalnik in ni imenovalnik! — To nič ne de; ‚ubogati‘ je glagolov nedoločnik, označujoč stanje samo zá-se brez ozira na podlog in imajoč isti popravek, katerega ima samostalnik: nedoločnik je samostalniška oblika glagolova. V ta slučaj nam rabi tudi glagolnik: ubogati = uboganje.

Samostalniška narava nedoločnikova leži že v njegovem postanku; v slovanskih in germanskih jezikih namreč je nedoločnik prav za prav neki utrjen samostalniški sklon, ki se ne da več določiti (glej: Miklosieh Syntax str. 844, 1 in Erdmann Syntax Otfrieds I. 198). V nemškem jeziku more nedoločnik zadobiti po pridejanem členu spolniku popolnoma samostalniško obliko in se da sklanjati, dasi nikdar ne postane pristen samostalnik; nekdanj dal se je sklanjati tudi brez spolnika.

Da-si torej ‚ubogati‘ ni imenovalnik in ni samostalnik, vendar zastopa samostalnik v imenovalniku in je po takem nedvomno osebek in poleg njega sploh vsak nedoločnik, na čegar mesto bi lahko postavili imenovalnik kakega imena.

To pa velja o vsaki nesklanjalni besedi, ki je znak pojmu, kateremu ne odgovarja nobedna stvar; kajti če ta pojem vzamemo za podlog kakemu stanju, predstavljamo ga kakor vsako drugo stvar, samega zá-se: zategadelj mora biti osebek. Rekši: in veže posamne besede in cele stavke, vzeli smo veznik in za podlog stanju vezanja, poklonivši mu samostalnost, kakor jo imajo samostalniki. Isto smemo trditi o vseh členicah.

Iz tega sklepamo: vsaka beseda, zaznamujoča pojem, ki je podlog kakemu stanju, zavzema v stavku isto mesto, katero samostalniški imenovalnik, in je po takem osebek.

A vsikdar podlogovo bistvo ni izraženo po besedi, ampak marsikrat je izraženo po stavku; n. pr.: kdor laže, tudi krade. Stavek ‚kdor laže‘ nadomestuje tu besedo ‚lažnjivec‘; torej ima isti popravek kakor omenjeni samostalnik, to se pravi: ta stavek je osebek. Vidimo, da tudi stavki morejo biti osebki: imenujemo je primerno osebkove stavke. Kakor pa je osebek, izražen po besedi, stavkov del ali člen, tako je tudi

osebek, izražen po stavku, del ali člen drugega stavka, tu stavka: ,tudi krade'; kajti ta stavek nima lastnega osebk, ampak osebek mu je, kakor smo rekli, ,kdor laže'. Kaj pa, ko bi gori navedeni stavek napisali tako-le: kdor laže, ta tudi krade? — Nima li tudi sedaj glavni stavek ,ta tudi krade' svojega osebk? — Ima ga, in sicer mu je kazalni zaimek ta osebek. A kazalni zaimek nima sam popolnega pomena, ampak dobi ga po tisti stvari, na katero kaže: dotična stvar pojasnjuje in dopolnjuje kazalni zaimek na vsebini. Moramo torej vedeti, kdo ali kaj je dotična stvar: ali jo moramo videti, ali se nam mora prej imenovati ali na kakov drug način označiti. V našem slučaju je dotična stvar izražena po stavku: kdor krade. Ta stavek služi po tem takem osebk, ta glavnega stavka v pojasnjevanje: osebek je tu zaznamovan natančneje nego s kazalnim zaimkom ta, in stavek je kakor zgoraj osebkov stavek. Razlika je le, da imamo osebek tam izražen samo jedenkrat, in sicer po stavku, tu pa dvakrat, in sicer po stavku in poleg tega še po kazalnem zaimku, kažočem na osebkov stavek, ki zaimek dopolnjuje na vsebini.

Tu je isto razmerje, katero nahajamo n. pr. v prostem stavku: ljubi Bog, ta je vse stvaril. Tudi tukaj kazalni zaimek le močneje povdarja besedo Bog, na njo kažoč: osebek je dvakrat zaznamovan: po samostalniku Bog in po zaimku ta. Sicer spada ta slučaj že v točko C, kjer bomo nadaljevali o njem. (Dalje sledi.)

Priradpisni pouk v jednorazrednicah.

(Pišeta ravnatelj Henrik Schreiner in prof. J. Koprivnik.)

(Dalje.)

Po nekaterih krajih preseda prevelika mokrota brezi, jelši in vrbam. Ogibljejo se je. A mokrota ravno prav pride ostricam in šašom, kateri so se v tesni družbi tod naselili. Dolge vitke korenike in tanke koreninice na vse strani preraščajo močvirje, dočim pokrivajo bledozelene in sivkaste ostrolistaste bili lužje, kakor naše travnike truma trav. Koder pa je tudi ostricam in šašom v tleh preveč vode, tam se šopiri povodni mah in odeva s svojimi nabočenimi blazinami na široko premočeno zemljo.

Visoko na severu in po viših gorah ne shaja več ne pritlikovna breza, ne vrbe, ne šaši niti ostrice. Tukaj životarijo le še mahovi in lišaji. Ž njimi, zlasti z jelenovcem se večinoma živi severni jelen.

4. **Živalstvo.** Kakor ima sever svoje rastlinstvo, tako ima tudi svoje značilno živalstvo. Izmed sezalcev so tam doma: Severni jelen (Renntier), los (Elentier), vol moškovec (Bisamochs), severni postrušnik (Lemming), severna lisica, volk, sibirski sobol (oba v nižjem severu), rosomah (Vielfraß), beli medved (Eisbär), tulenj ali morski pes (Seehund), mrož (Wallross), grenlandski kit (Walfisch). Izmed ptičev: sokol lovec, kosmatonoga kanja, snežna sova, močvirna jrebica, zlasti pa je po severnem Atlantskem in po severnem Ledenem morji mnogo ptic plavalk kakor gaga (Eiderente), potapljavci (Polar-taucher), alkovci (Alkenarten), galebi (Möven), srakovši (Sturmvögel) in čigre ali ribiči (Seeschwalben). Izmed tamošnjih rib sta najbolj znani sled ali slanik (Häring) in pa trska (Kabljau). Žuželk je po severnih krajih malo, največ še muh, med njimi so zelo na slabem glasu sibirski komarji.

Severni jelen je velikosti navadnega jelena ter pokrit z gosto dlako, katera je po leti kratka, temnosiva ali rujava, po zimi dolga svetlosiva ali belkasta. Na nogah ima po 4 parklje, 2 večja in 2 manjša; stopalo je nenavadno široko. (Čemu?) On in ona nosita rogovile. Severni jelen je krotka žival in živi v velikih čredah, katere se pasejo po ravninah in gorah. V severni Ameriki in Grenlandiji je še divji, evropski in azijski

severjani pa so ga udomačili. Severni jelen je severcem prekoristna žival. Naprežen v sani pride v 1 uri po 10—12 km daleč, njegovo meso, kri in mleko so severcu tečna in okusna jed, iz njegove kože si delajo obleko, iz kostij in rogovil orodje, iz čev in kit motoze in sukanec. Pri vsem tem pa je severni jelen zadovoljen kakor nobedna druga privajena žival. Ne zahteva ne bleva ne krme. Leto in dan je pod milim nebom in si sam išče hrane. Jelenovec, kateri mu je posebno priljubljen in s katerim se vso zimo in deloma tudi po leti živi, izkaplje si z nogami in rogovilami izpod snega, da ga potrza.

Los je največi jelen (blizu 3m dolg in 2m širok). Ima lopataste rogovile z roglji ob robu in živi v Evropi in Aziji tam, kjer severni jelen, samo da ne sega tako daleč na sever.

Vol moškovec (ker diši bikovo meso po mošku) je oslove velikosti ter pokrit z gosto, skoraj do tla sezajočo dlako. Živi pa v malih čredah po mrzlih delih severne Amerike.

Severni postrušnik je nekoliko manjši od podgane, rumenorjav s črnimi pegami in biva po zemeljskih duplinah ter se živi največ od korenin. Kadar se postrušniki v kakšnem kraju preveč pomnožijo, da sila nastane za živež, podajo se v brezštevilih trumah v druge kraje. Selilce spremljajo na potovanji njihovi sovražniki, kakor volki, lisice, rosomahi, sokoli, sove i. dr. Seveda postaja število selilcev vedno manjše in le malo jih dospe tjá, kjer ni treba stradati.

Severna lisica je manjša od naše lisice, po leti rujava ali siva, po zimi bela. Nahaja se po vseh severnih krajih, tudi po otokih in lovi vsakovrstne živali, a ni tako zvita in drzna kakor naša. Daje dragoceno kožuho.

Volk zasleduje po severu najbolj severne jelene in lose. Po leti živi sam ali po parih, po zimi pa v večih tropah.

Sibirski sobol je podoben kuni zlati in živi v Sibiriji po drevju. Love ga zaradi njegovega kožuha, kateri se prišteva najlepši kožuho.

Rosomah je nategnena telesa in nekoliko večji od jazbeca. Rujav je, a prek hrbtna se mu vleče temen trak, ki je na obeh straneh globoko nakrpan. Rosomah je drzen ropar in napada celo severnega jelena.

Beli ali severni medved se nahaja po obalah severnega Lednega morja, je 2½m dolg in 1½m visok ter do 800kg težek. Telo mu odeva dolga bela dlaka, stopalo je kosmato kakor ščet. Beli medved je največi in najstrašnejši ropar visokega severa. Žre največ tuljne in ribe, pa tudi človeku je nevaren. Iz kožuha delajo severci odeje in preproge.

Tulenj je morska žival in pride le tedaj na suho, kedar hoče spati, se na solnci greti ali dojeti mladiče. Živi v družbah in se hrani z ribami. Dolg je blizu 2m, ima okroglasto glavo in lopataste noge; telo pokriva kratka gosta dlaka. Tulenj je krotek in se lahko privadi človeka. Severci ga love, ker jim služi njegovo meso za živež, kožuh za obleko, z mastjo pa svetijo in kurijo.

Mroč je s tuljnom v bližjem sorodu, a mnogo večji je od njega (6—7m dolg.) Odlikuje se posebno s svojima velikima (6—8dm dolgima) očenjagama v zgornji čeljusti, katera dajeta slonovo kost. Mroč živi v tropah in žre razne morske živali, zlasti školjke. Eskimovci in drugi severni primorci ga love zaradi mesa, masti, kože in velikih zob.

Grenlandski kit je največa žival, kar jih ljudje poznajo. Meri 20—24m (kakor 8—10 zaporedoma postavljenih konj), glava sama je 5—6m dolga, a 3—4m široka, tehta pa kit po 100.000 in še več kg, torej toliko, kakor 200 pitanih volov. Dasi sezalka, podoben je ribi. Gol je, zgoraj sivočrn, spodaj bel, ima 2 prsni vesli (plavoti) in pa široko, po konci postavljeno, na sredi vrezano repno plavot. Oči so majhne, od

gornje čeljusti mu visi okoli 300 3—5dm dolgih, 20—25cm širokih, na konci razčesanih roženih plošč, katere dajo znano ribjo kost. Pod kožo ima debelo plast masti, katera obdaja okoli in okoli telo. (Čemu!) Kit naglo plava in se globoko potaplja, a vsakih 4—5 minut pride na površje, da izsope in vsope čistega zraka, ker ne more pod vodo dihati. Kite love zaradi masti in ribje kosti vsi severni narodi, Eskimovci jedo tudi meso in izdelujejo iz kosti razno orodje.

Sokol lovec je podoben našemu kragulju. V srednjem veku so ga učili, da je lovil fazane, čaplje in druge ptiče.

Kosmatonoga kanja je rujava in večja od naše kanje.

Snežna sova je največja med svojimi sorodnicami, po barvi bela in lovi največ postrušnike.

Močvirna jerebica je po leti temno rujava, po zimi bela ter večja od naše poljske jerebice.

Ptice plavalke po obalah in otokih.

Posebno pozornost vzbujajo opazovalcu po severu (po Islandiji, . . . Laplandiji, Grenlandiji, Lafodib i. dr.) visokoseverne ptice plavalke, ki pridejo pomladi v brezštevlnih krdelih na suho valit. Med temi plavalkami je gaga, ki je manjša od domače gosi in katera biva visoko po Ledenem morji. Meseca aprila, ko hoče valiti, pride v tropah na strme otoké in skalnate obali severnega morja. Tu si naredi gnezdo iz protja in morskih halug in ga znotraj poblazini z mehkim puhom, katerega si je izpulila s prs, v gnezdo pa znese 6—8 sivozelenih jajc. Ljudje iščejo gnezda, da pobero iz njega jajca in beli puh. Gagin puh je namreč največji izmed vsega blazinskega perja, a seveda tudi najdražji, 1kg velja po 20—25 gld. Ako se vzame gagi prvo gnezdo, naredi si še jedno, ker nima sama več puha, oskubé sameca, da obloži znotraj gnezdo z mehkim perjem, kakor se ji zdi potrebno. Eskimovci love gago, ker jim je njeno meso okusna jed, iz njene peruhovine pa delajo toplo spodnjo obleko. Da pobirajo tudi jajca in puh iz njenih gnezd, jednaka drugim severjanom, je samo po sebi razumljivo.

Poleg gage zapazimo po strmih severnih otokih in po skalnatem pomorji pomladi velike množice kratkokrilih potapljavcev in alkovcev. Le za vodo ustvarjeni, ne morejo nekateri izmed njih nič letati, po suhem hodijo počasi in zelo neokretno, držeč se skoraj ravno po konci. Koliko truda stane takšne ptice, da prikobacajo in pripelžejo na kraj, kjer si uredijo vališče! S tovarišicami, ki tudi letajo, poiščejo vsako duplo, vsako primerno razpoko, vsako poličico, vsak raven stranik, vsak pripraven nos, vsako planoto po skalovji in jo porabijo v svoj namen. Z morja na „ptičje vrhe“ zročemu opazovalcu se zdi, kakor da vidi po skalovji razpostavljene vojake, ki stražijo puste strmine. Kolikor je ravno prostora, toliko se jih zbere na istem mestu. Tu stojita dva, tam stoje štirji, na večem mestu jih stoji deset, na dolgih stranikih je po dvajset in še več ptičev. Drug se umika drugemu, drug hoče pomagati drugemu, vkljub gneči in tesnobi ni prepira med njimi.

Druge severne plavalke so galebi, srakoši in ribiči, kateri pa niso počasni in neokretni, kakor potapljavci in alkovci, nego nagli in spominjajo zaradi svojega vitkega telesa, dolgih perotij in spretnega letanja na lastavice. Po severnem Ledenem morji jih živi mnogo raznih vrst. Rede se največ z ribami. Ko nastopi čas valitve, pridejo v takšnih množicah na suho, da njihove trume solnce otemnevajo. Kamor oko pogleda, vse mrgoli samih ptic! Po višavi se vrta tropa, ki je ravno dospela na kopno, in si ogleduje kraje, od morja se privali krdelo, ki se polagoma posede na skalovje, na suhem se zopet vzdigne truma in vzleti, da kar hrušči po zraku. Družbe vran, katere opazujemo po zimi, trope škorcev, ki letajo jeseni s kraja v kraj, trume lastavic, katere obkrožajo

pred svojim odhodom zvonik domače cerkve, ne štejejo nič, ako jih primerjamo s krdeli severnih galeb, srakošev in ribičev, ki se snidejo pomladi na „tičjih vrhah“.

Sled ali slanik živi po severnem Atlantskem in po Severnem morji in pride za časa drstitve v brezštevilnih trumah na morske obali. Jednako tokovom, vlečejo se krdela proti pobrezju, voda postane kalna lusk, katere odpadejo ribam v tesni gujci. Severni primorci in otočani pa se vesele prihoda in nalove tisoče milijonov priplavavših rib, katere ali nasole ali na drug način pripravijo ter v sodih in sodičkih dajo v trgovino. Sled je 20—35cm dolg, zgoraj modrozelen, po straneh in po trebuhu pa se blišči v mavričnih barvah.

Trska je 1— $\frac{1}{4}$ m dolga, do 50kg teška riba žoltorujave barve s črnimi pegami. Hrbtna plavot ji je razdelena v 3 jednake dele, podrepni plavoti ima 2, ozki trebušni plavoti stojita pred prsnima na grlu (grloplavotka). Trska živi po severnih morjih okoli Evrope in Amerike in sledi slaniku, kadar se poda ta za drstenja na plitve obali. Love se trske največ po pobrezjih severne Evrope in severne Amerike. Cele ladije francoskih, angleških in severnoameriških ribičev se odpeljuje pomladi na trskin lov in je nalove več nego sto milijonov kilogramov. Sveža trska se imenuje kabljó, osoljena láberdan, na zraku posušena trska osoljena in posušena klipka. Iz tolstih trskinih jeter pripravljajo znano jeterno olje, katero je izvrstno zdravilo.

Sibirski komarji. Komarji so muhe vitkega telesa in dolgih suhih nog. Po zraku plešejo v večih in manjših družbah ter napadajo ljudi in živino, da se napijejo na njih krvi. Ličinke žive v vodi. Zato se ne bodemo čudili, zakaj je ravno ob potokih, rekah, jezerih in po močvirji vedno toliko komarjev. Kako nadležni so naši komarji, je že pač vsakdo poskusil, sibirskih se je pa že prav teško braniti, ker vse mrgoli drobirja po zraku.

5. **Rudnistvo.** Izmed koristnih rudnin je omeniti zlasti magnetovec, katerega so severne dežele in pokrajine posebno bogate, nikjer na zemlji se ga ne nahaja toliko kakor tod. Nahajamo ga ne samo v mogočnih slojovih, cele gore so sestavljene iz njega. Najbolj slove zaradi magnetovca Danemora in Gelivara na Švedskem, Arendal na Norveškem, Kačkanar, Blagodat, Visokaja in Magnetnaja gora in pa Nišne Tagilsk v Uralu, države New-York, New-Jersey in Pensylvania v severni Ameriki. Magnetovec se dobiva v kristalih, zrnat, jedrnat in vrodu rek kot magnetovčev pesek. Kristali imajo podobo osmerca in navadno tiče v kakšni drugi rudnini, so vraščeni. Barve je črnikaste, raza mu je črna, blišči se blizu kakor železo, neprozoren je ter 5krat teži od vode, z rezilom ga lahko raniš. Posebno se odlikuje še po tem, da vleče na se železno pilovino in jo drži — je magnetičen. Magnetovec lomijo in kopajo rudarji, plavzarji pa dobivajo iz njega železo.

6. **Prebivalstvo.** Prebivalstvo po severnih pokrajinah in po otokih, k njim pripadajočih, kolikor so otoki sploh obljudeni, je redko in prav različno. Po severni Laplandiji bivajo mongolskemu plemenu pripadajoči Laponci in Finci, po južni Laplandiji Normani, kateri so po rodu in jeziku Germani (Nemci). Vsi so večidel pastirji, lovci in ribiči, večina je pokristjanjena, nekaj je še paganov. Po Islandiji žive Normani in rede govedo, ovce in konje, a največ se pečajo z lovom rib, ptic in morskih psov. Po veri so Luteranci. Islandci so jako nadarjen narod. Nimajo sicer ljudskih šol, a otroci se nauče brati od starišev, in ni ga skoraj odraslega človeka med njimi, da bi ne znal čitati. Kakor Slovenci, radi prebirajo lepe knjige ter ljubijo nad vse svojo domovino, jednako Slovencem. Sibirčani so večidel mongolskega plemena in se dele v razne narode, kakor Fince, Samojede, Tunguze, Jakute, Čučke, Kamčate i. dr. Večinoma so še pagani, malo jih je pokristjanjenih. Med njimi naseljeni Rusi so pravoslavne vere. Sibir-

čani so pastirji, lovci in ribiči. Po severni Ameriki bivajo severno-ameriški Indijanci, vsi še pagani. Lovci so in ribiči. Love pa: severne jelene, vole moškovce, razne kožuharje kakor: severno lisico, belega medveda, kune, bobre in morske vidre, potem tuljne, mrože in vsakovrstne ribe. Na severo-zahodnem polotoku Aljaski so se naselili Rusi, na obalah, kjer se izliva reka Mackenzie v severno Ledeno morje in še na drugih mestih severnega pobrežja in pa na polotoku Labrador se nahajajo Eskimovci, prava domovina Eskimovcev pa je Grenlandija, kjer jih živi po zahodnem, po leti kopnem delu (vzhodni del je v večni led zakovan) kakih 9000 ljudi.

Eskimovci so nizke in podstavljene postave, debelih zgornjih čeljusti, pogreznenih lic, priostrene spodnje čeljusti, širokih ust, črnkaste polti, gostih črnih las in črne brade. Oblačijo se v kožuhovino in peruhovino, ženska obleka se malo loči od moške. Po zimi (od začetka oktobra do konca aprila) stanujejo v bajtah, katere si postavijo iz kamenja, drna, lesa, snega in leda (tudi klopi in postelje so iz snega, a pogrnjene z debelimi kožuh), po leti v šotorih, napravljenih iz kitovih reber in živalskih kož. Imed domače živine rede samo psa in sicer neko posebno pleme, katero je volku podobno in nič ne laja, nego samo cvili. Pse vprezajo v svoje male sani, za daljša potovanja po 10—15 v jedne. Po snegu hodijo Eskimovci z dolgimi krpljami, po morji se vozijo v lično izdelanih čolnih in čolnicah. Eskimovce redita lov in pa ribarstvo. Po suhem love severne jelene, severne lisice in bele medvede, po morji pa tuljne, mrože, kite in razne ribe. Meso ubitih živalij sirovo jedo, kri in maščo pa pijejo. Eskimovci so krotki in pohlevni ter mirno žive med seboj. Nekaj so jih danski misijonarji spreobrnil k pravi veri, mnogo pa je še paganov. Po svoji rasti in postavi, po šegah in jeziku se bližajo Laponceem, ne severo-ameriškim Indijancem.

(Dalje sledi.)

Šolstvo na Kolumbijevi razstavi v Čikagu.

(Poleg francoščine prosto preložil v češčino Ludovik Kramatta, poslovenil J. S.)

Po osemndevni plovbi, polni zanimivostij, ali tudi polni neprijetnostij bliža se naša ladja bregu ameriškemu. Kak vtis neskončnega strmenja se nas poloti, zroč z valov ogromnega razliva na to mesto čudes, na to ognjišče sil človeškega duha, na to mravljišče, kjer se nikdar marljivost ne utruja, na ta nepregledni ocean stavb, pnočih se v višino in razprostirajočih na desno, levo, da oko le težko vsprejemlje obrise teh kolosov! Kip „Svobode“, to velelepo delo — doždeva se nam poleg te množine morskih valov, da je le igračica. Trušč na obali, trušč na vodi, trušč, kateri ne šumi, pač pa ogluševa. Široki parniki režejo brazde po valovih zaliva, dovažajoč ljudi, blago in vozove z otoka na otok, ali od nabrežja do nabrežja. Gledamo na most Brocklynov in dih se nam skoro zatajuje. Stoji le na jednom stebru in smelo se dviga kvišku kakor bajen most.

Po mestnih ulicah se trušč podvojuje; neprenehajoče gibanje ljudij, hitenje vozov in vozičkov, tramvajev in vlakov, vse to dela nenavajencu omotico. Ulice se zdé

neskončne, v ogljih se križajo na razne smeri in nenavajenemu očesu se zdi, da so vse iste podobe.

Tir, po katerem hitimo naprej, giblje se z največjo hitrostjo po relсах, ki spajajo dva oceana. Z oken ogledujemo napol iskrčene gozde, brezmejne stepe, sveže loke, kakor opuščena, širna lesna mesta. Razdalje med posameznimi postajami so velike. Vlak, ta velikanska zver, jih požira, sršec z ognjem in peklenskim dimom, a zaman, oni rasto, rodé se, ponavljajo, kakor da bi jim konca ne bilo.

Obstanemo pri vodopadu Niagare. Ta vtis ogromnosti, sile in bajne moči priklene nas k neobičajnemu gledišču. Množine vod iz petih jezer: Gornjega, Michiganskega, Huronskega, Sv. Klarskega in Eria valé se stisnene v razmerno ozko strugo Niagare s silo velikansko in strmoglaveč se padajo v brezdno, kjer grmé, pené se, sikajoč, kakor bi vrele, in z oglušajočim rujovenjem kopicijo se zopet v novo jezero, neprekošene, nezmagljive. Oči oslepé, ušesa oglušé, duh je omočen a srce ganjeno. Zares, vele-

krasni, veličastni prizor, katerega v življenju nikdar več ne pozabi.

In zopet blazni beg vlaka, premetajočega se jednolično z omotno brzostjo po prerijskih kanadskih.

V Čikagu smo. Noč je, noč mrzlotna z neprijetno pršavico. Konečno dohitimo zaželjeni trenotek, ko stopamo z vozov. V komur je le duša, peha in suje se, preriva se, vrvi se in propleta. Nad nami in pod nami piskajo vlaki, ljudje begajo s svetilnicami, zvoné in kričé. Zavoji mečejo se kar na zemljo — pomagaj si vsakdo sam in v vsej tej množini hodnikov, mostov, prehodov ni niti jednega držaja.

Seveda tudi pozdrav ni iskren, niti nežen, po evropsko sentimentalen, a v njem je nekaj povznašajočega, velikega, samostalnega, odločnost kažočega in to tudi ni brez cene. Čikago! Mesto, katero bi se pač bolje nazivalo kanton, provincija, nego li mesto po naših pojmihi. Ne more se sicer po ljudnatosti primerjati z mesti v božjem kraljestvu ob žoltem morji broječih nekoliko milijonov stanovnikov ali mravljišč Londona in Pariza, a je toliko, da more pogostiti 12 do 15 milijonov ljudij.*) Ob vzhodni strani prilega se k jezeru; to je jedina zapreka, katera je njega razvoju položila jez; na ostalih straneh se more Čikago razširati brez mej. Kakó ogromna je ta ploča, ki se zove Čikago! Skoro ni mogoče verjeti, da bi se vse to, kar so zemljemerci izmerili in graditelji graditi jeli, s poslopji napolniti moglo; to ti je bolj idealen, bliščeč načrt, kažoč, kakošen Čikago bi Amerikanci radi imeli; to je le načrt krasen, duhapoln, zanimiv. Ideal je lineal. Ravnilo in pravi ogel igrata tu veliko, dá, skoro jedino ulogo. Po nekod je to skoro jednolično gledati ulico za ulico, široko, ravno, ki se v pravem oglu prilega k drugej, a ta jednoličnost je potrebna, je pogoj zdravega življenja, a temu dajejo Amerikanci povsod prednost. Po navadi ameriški označene so tudi ulice le s številkami. Hočete li vedeti, kaka je v Čikagu ulica nekolikih kilometrov? Na unanjem nje konci stoji 50 do 60 nizkih lesenih poslopij, za njimi se vijó trate, kjer se pasó črede volov in zopet hiše; nekoliko so že uglednejše, a tu in tam se mahoma prikaže hotel z nekolkimi nadstropji zroč na skromne sosedé in zopet prostranosti brez stavb z izobešenimi napisí, ki naznanjajo, da je tu mogoče gra-

dití, a tje dalje, blizu središča, dvigajo se hiše kakor orjaški vojaki v pravilnej velikomestnej vrsti z 8, 10 ali 12 nadstropji.

Ameriška hiša je že sama mala naselbina. Za kolikor se taka naselbina premalo razprostira v širjavo in daljavo, za toliko več dviga se v višino. Domi imajo dvore s stekleno streho, odkoder ti je mogoče mahoma priti do najvišjega nadstropja s hidravliškimi vodom, kateri ves dan ne miruje. Najkrasnejši vsprejemni saloni, najlepše pisarne so po navadi najvišje umščeni, kamor svetloba in zrak z neskračeno polno svetlobo prihajata in stanovanje delata prijazno.

Američan vrši vse v velikem. Uredbe nekaterih obrti človeka kar omočavajo. Videli smo zavod z mesom, v katerem so nam pravili, da se tu na dan pobije 10.000 glav živine. Neverjetno! Podjetja take vrste ali rasto do neskončnosti ali pa se porušijo mahoma. Tu ne zadošča običajna mera. Nekoliko podjetnikov z milijoni v žepu otvori ulico v blatu; v naglici zgradijo nekoliko hiš in hodišča (trottoire) potlakajo z deskami. Pričakujejo, da se njih podjetje po kakem koli slučaju ponese. Toda prikažejo se zapreke. Podjetje se maja, javljajo se izgube. Dobro, kar ni šlo tu, posreči se drugje.

Podjetništvo popusti vse, poišče si drugega podjetja in poskuša srečo drugod. To so pionirji, kateri le skušajo, odločivši se nadaljevati, prikaže se li zlatonosna žila, ki se zove — užitek.

Izložba je le delček mesta, a že ta delček velikanskih razdalj. Denarja za stavbo je bilo dosti, zato „se je jemalo s kupa“. Te preširnosti so si Američani lahko privoščili, da so si izložbina poslopja razstavili na ploskvi, katere morda nima nobedno evropsko mesto. To pa ni posledna reč in Evropejci se moremo marsičesa naučiti. Poslopja stlačena na razmerno malem prostoru ne delajo tako dobrega vtisa kakor poslopja, če tudi manj ukusna, a drugače prostorno porazdeljena. Vsak pa bi pritrdil, kdor je videl izložbo francozko, da je izložba čikagoska vendar le kopija pariške razstare iz l. 1889.

Osrednja palača je „Poslopje obrti in umetnosti“. Streha tega krasnega poslopja pokriva ploskev 30,5 akrov (aker = 0,7 orala.) Stavba je stala poldrugi milijon dolarjev. To je največe poslopje, kar se jih je kdaj na svetu zgradilo. Štiri vogli zadeljujejo sredino: Nemško Angleško,

* Primeri članek: „Šolstvo na Kolumbijevi razstavi“ v 13. števil. „Pop.“ 1893. l. str. 202.

Zjedinjene države in Francozko. Nemško nas priklepa s svojo zunanostjo; tu je več lepih oblik nego dragocenega obsega. Francija si je priborila svoje dobro ime v obrti in umetnosti. Palača krasnih umetnostij, kjer se Francija brez ugovora blišči na prvem mestu, je izmed najlepših poslopij. Paviloni elektriški, gorniški (rudarski), kmetijski, vrtnarski, ribarski in drugi, vsi velikanski, tvorijo krasno celoto, v kateri se zataplja jednoličnost in mnogokje tudi neukus jednoličnosti.

Kadar se solnce zablšči na azurnem nebu in s polnim sijem razliva po izložbinah „lagunah“, po katerih se v tesnobi prepletajo gondole in prekrasni čolni elektriški, kadar ožari palače in hiše z bajno razkošnostjo razstavljenе, steklene strehe in bujno zelenjad, okó okrepčujočo, tedaj je to v resnici velikolep pogled. Toda dolžnost nas opominja, da pohitimo tje, kjer je oddelek šolski.

Z Bogom krasne prikazni!

(Dalje sledi.)

Listek.

Iz planinskega raja.

Pisano kamničevje.

II.

„Da b' gnala mlinske kamne tri,“ res, skoro toliko smo je prelili, seveda, ne krvi in ne solz, kakor naši praotci pod krutim obrovskim in nemškim žezom in za tožnih turških navalov.

Pred desetimi leti nekako je bilo, da se je občno učiteljstvo jelo ločiti v dva tabora. Tu so taborili „Ležeči“, tam „Pokončniki“ in vnel se je boj in prelivali smo — tinto. Tudi šolske mladine se je vnela vroča kri in pomagali so z vso vstrajnostjo in „Pokončniki“ so zmagonosno dvigali svojo zastavo. Toda nekateri „Pokončniki“ so uskočili v nasprotni tabor. Ti uskoki pa so oslabili moč „Pokončnikov“, in menim, da ne prorokujem krivo, da bodo morali tudi ti še jedenkrat naskočiti tabor „Ležečih“, ako hočejo stalno zmagati. — Odkod li neki ta otrplost proti pokončnej pisavi? Pokočna pisava je skromna v svojej obleki, a kdor jej hoče služiti, mora se jej pokoriti brez pogojno. Pod plaščem ponižnosti skriva neznano preširnost. Kako draga je pokočna pisava, tega niso upoštevali nje prijatelji, ko so jo slovesno upeljavali kakor nekdanji Trojanci tistega slovečega konja, ne vedoč, kaj v sebi prikriva. Pripravljaj sem se že, da tudi jaz to skromnico vsprejem v ozidje svoje šolske sobe. Polagoma pa

sem izprevidel, da bi se morala razdalja med šolskimi stenami vsaj za še jedenkrat toliko razmakniti, kakor je bila do sedaj. Klopi bi morale biti tudi vse nove, saj veste, kakó sedé naši kmečki učenčki po znanem pregovovu: Pohlevnih ovc gre veliko v jeden hlev. Vse to pa bi stalo, kakor Nemec pravi: „ein Heidengeld“. S pokončno pisavo se ne da nič pogajati. „Tako, in nič drugače!“ je njeno brezobzirno geslo. — Značilno je tudi to, da se učitelji kaligrafi nečejo nikakor spoprijazniti s pokončno pisavo. Zakaj ne, to nam naj sami povedo! Nekaterim pa je bila pokončna pisava že res „paradni konjiček“, ter so si izmišljevali in zavijali te uboge črke po svojih dragih „predpisnih zvezkih“, da bi se g. naduč. M. Iglar, vse to zapazivši, za glavo prijel in zaklical: „Ljudje božji, kaj počenjate? — Skoro pol Evrope se je gibalo v tem vprašanji! Kaj pa Amerika? Amerikanci niso kaj izbirčni v pisavi in naše pisanke z linijaturami so jim skoraj neznane, izvestno niso imeli torej te „črkarske“ vojne. Mladi Amerikančki dobivajo v šoli po list belega papirja in po tem pišejo in črtajo, kakor vedo in znajo. — Dovolj! „Ich bleib' beim alten Zopfe.“

Svantevidsky.

Društveni vestnik.

Črešnice. (O zborovanji učiteljskega društva za celjski in laški okraj dne 27. marca t. l.) Z veseljem priznavamo, da naše društvo napreduje, če tudi ne tako, kakor je z ozirom na njega važnost želeti. Že več let nismo imeli tako dobro obiskanega zborovanja, kakor je bilo zadnje; kajti navzočih je bilo 23 udov, poleg tega sta se ga udeležila tudi dva gosta, namreč gosp. Lorger, učit. v Špitalu na zgor. Štaj., in gosp. Brinar,

učitelj v Slov.-Bistrici. — Predsednik, gosp. Armin Gradišnik srčno pozdravi vse navzoče, osobito pa gosp. G. Vodušeka, nadučit. v Trbovljah, ki je društvu na novo pristopil. Bog ga živi!

Društvo šteje danes okoli 40 udov; da se je pa izmed teh udeležilo zborovanja komaj nekaj nad polovico, je krivo to, da šteje društvo zdatno število udov, ki se morajo, žal, imenovati le „udje na papirji“. Res, prav razveselimo se vselej, kadar nam

je prilika, sprejeti kakega novega uda v svojo kolo; a kaj pomaga, ko moramo na svojo žalost večkrat opazovati, da tovariši(ice) sicer javijo svoj pristop, potem pa kažejo zanimanje za društvo s tem, da mu zopet obrnejo hrbet ali pa le redkokrat, kadar menda ravno prilika nanese, pogledajo vanj. To preziranje je za društvo naravnost žaljivo in njega uspešno delovanje le ovira. Vsi ti mlačnejši naj si zapomnijo, da kdor ni z nami, je proti nam. Umevno je torej, da je tudi mnogo društvenine na dolgu; ker pa ima društvo poleg drugih stroškov sedaj, ko smo pristopili še k štaj. „Lehrerbund-u“, plačevati od vsakega uda po 40 kr. letnine, je bilo nujno potrebno, da je gosp. predsednik resno opominjal, naj se društvenina točno plačuje. Ne moremo si kaj, da bi ob tej priliki ne ponavljali dveh točk iz društvenih pravil, namreč, — da neha biti ud društva tisti, ki po pretetjenem društvenem letu dvakrat pisмено opominjan, zaostalega letnega doneska v štirih tednih ne odrajta, ali za podaljšanje obroke ne prosí, kar dovoliti ima odbor pravico, — in pa, da je častna dolžnost vsakega pravega uda, da stori za društvo vse, kar je v njegovi moči, da se društvo lepo razvija in da se ugled učiteljskega stanu vedno več.

1. Za to zborovanje ste bili odbrani dve krasni pevski točki, ki se pa niste mogle izvajati; gosp. pevovodja se je žalostno oziral po svojih pevcih, pa je komaj skupaj spravil kvartet, ki je zapel pesem „Za dom.“

2. Zapisnik o prvem mesečnem zborovanju se po kratkem razgovoru nespremenjen potrdi.

3. a) Gosp. predsednik izrazi v imenu društva sožalje na bridki izgubi nedavno preminolega profesorja Ehrata, kojega se večina navzočih hvaležno spominja kot svojega milega in vzglednega učitelja. b) Sklepanje o zadevi učiteljskega doma, oziroma konvikta se preloži na prihodnje zborovanje. c) Dopis predsednika šmarijsko-rogaškega učit. društva glede na skupno zborovanje s tem društvom meseca aprila in dopis štaj. „Lehrerbund-a“ gledé na oglašitev k rokotvornemu pouku v Gradci se vzame na znanje. č. Gosp. Kramer je nabral za Freuensfeldov spomenik še 12 K, torej skupaj 40 K, koje so se odposlale dotičnemu odboru.

4. Gosp. Šah je praktično obravnaval „oko“; oziral se je posebno na nauk o varstvu očíj in pa na etični moment, ki se da tudi pri obravnavi te tvarine obilo vplesti. Cela učna slika, katero je gosp. tovariš vsestransko premislil in za katero se je tudi vestno pripravil, sme se imenovati dovršena. Splošno priznavanje naj mu bo v spodbujajo, da nas v kratkem zopet razveseli s kakim podavanjem.

5. Gosp. Brezovnik poroča, da se je prošnja za dovoljenje prostega četrtka v seji slav. okr. šol. sveta celjskega sicer zavrnila, češ, da bi se to dovoljenje ne dalo postavno opravičiti, a namignilo se je pa, naj vsak, kdor se hoče vdeležiti zborovanja,

prosi za dotični dan dopusta. — Gosp. Lorger predloži jeden izvod brošure „Grubes Rechenmethode, eine Unmöglichkeit“ od Trebenška, da bi društvo izrazilo o njej svoje mnenje in se oglasi gosp. Gnuš, da hoče prihodnjekrat poročati o njej. — Posvetovalo se je tudi, kdaj in kje naj društvo slavi 25letnico šolskih postav, a sklenilo se je o tej zadevi konečno sklepati v prihodnjem zborovanju, ki se bo vršilo dne 3. majnika. Brinar

Iz gornjegraškega okraja. Naše učiteljsko društvo zborovalo je 5. aprila t. l. v Bočni pri Gornjem gradu. Zbralo se je vzlic lepemu in vabljivemu vremenu le pičlo število gg. društvenikov. Gospod predsednik I. Kele povdarja in opominja zato gospode tovariše na prešle boljše čase, ko je društvo tega okraja še živahno delovalo v prospeh šole in ugled učiteljskega stanu, a sedaj pa hira leto za letom bolj A kdo je temu kriv? — Gotovo učiteljstvo samo, ki se ne zanima niti za lastni svoj stan ne! To se je videlo iz opravičevanj nekotjih tovarišev! Jeden trdi, da je zbok vednega potovanja tako utrujen, da k zborovanju priti ne more, a drugega noge bolijo, zopet drugi ima dopust, torej tudi priti ne more! Res tehtni vzroki, če povdarjamo, da se zborovanje itak komaj tri do štirikrat na leto vrši! Nek mladi gospod, ki je pol ure oddaljen, se pa celó izgovarja s tem, da mora spisati imenik (Klassenbuch)! Tovariš, ki tako prezira društvo in svoje sotrudnike, pač ni vreden našega spoštovanja.

Dnevni red vrši se tako-le:

I. Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri.

II. Društvene zadeve: Gosp. predsednik prečita nekaj dopisov „Lehrerbund-a“. V jednem presrečno pozdravlja „Lehrerbund“ društvo kot svojega novega uda.

Nadalje predsedništvo, „Zaveze učitelj. društev“ vpraša:

a) Ali naj se postavi v Ljubljani učiteljski dom?

b) Ali naj se postavi v Ljubljani konvikt za učiteljske sirote?

c) Ali naj se postavi v Ljubljani učiteljski dom s konviktom?

Društvo se izreče za učiteljski dom s konviktom.

III. Referat g. J. Kelca se preloži radi pomanjkanja časa na drugo zborovanje.

IV. Slučajnosti: Gosp. Dedič naznanja, da je umrl velezasluzeni in priljubljeni bivši profesor na mariborskem učiteljski, gosp. Pankr. Ehrat, ter pozivlje gospode tovariše, da v znak sožalja vstanejo raz sedežev. Ravno tako se spomni društvo ranjkega fr. Norberta Gregel, učitja samostanske šole oo. Frančiškanov v Nazaretu pri Mozirji.

Ko se še konečno določi prihodnje zborovanje po prijetji konferenčnih vprašanj v Sp. Rečici pri g. A. Jeraji (p. dm. Mokrinu) sklene g. predsednik zborovanje.

Pri skupnem obedu v priljubljeni krčmi Iv. Pernata (p. dm. Feržem) zabavali smo se prav dobro in razšli smo se napokon z željo, da bi se v polnem številu sešli pri prihodnjem zborovanju.

Na veselo snidenje torej pri Mokrinu! D. J.

Ptuj. Naše učiteljsko društvo zborovalo je dne 5. aprila t. l. v Ptuj. Pred zborovanjem bila je pevska vaja in ob 1/11. otvori gospod predsednik zborovanje z običajnim pozdravom ter preide takoj na dnevni red.

Zapisnik zadnjega zborovanja se potrdi. — Prečita se dopis gosp. Drag. Hribar-ja iz Celja, v katerem naznanja omenjeni svoje tiskovne pogoje. Ker pa se je na predlog g. Kavkler-ja sklenilo, da se poročilo ne da tiskati, ampak le pravila in poslovnik, se ta dopis odloži. Gospod Podobnik nasvetuje, naj se rokopis v posebno knjigo snažno prepíše ter v društvenem arhivu shrani. Predlog se sprejme. Drugi dopis bil je od ljutomerskega učiteljskega društva, katero se obrača do učit. društev s prošnjo, da pripomorejo z blagimi doneski prepeljati zemeljske ostanke nam nepozabnega tovariša, učitelja Jož. Frenensfelda. Gospod Kavkler meni, da bi to prevažanje preveč stalo. Pobiralo se je za njegov spomenik in nabralo 8.40 gld.

Na dopis gosp. Pogrnjca, učitelja iz Hajdine, — da se dá učiteljem jednorazrednic in tistim, ki imajo poldnevni pouk po tistih četrtkih prosto, kedar društvo zboruje, da se tega udeležijo — sklene društvo, zaprositi okr. šolski svet za dovoljenje. — Dopis gosp. Weinharda, nadučitelja iz Dornave, se odloži.

Izmed poročil omeniti je izjavo našega društva. predsednika poslano „Zavezi“, tičečo se ustanovitve „Učit. doma“, ter prošnjo na „hranilno in posojilno društvo“ v Ptuj.

Gosp. Zupancić nasvetuje, naj se slavljenje društvene petindvajsetletnice preloži, ker dajejo priprave preveč posla. Sklenilo se je, prirediti društveno slavnost 28. junija t. l.

Ker je letos zopet dobilo 6 šol našega okraja od ptujskega „posojilnega društva“ mladinske spise, izreka se omenjenemu društvu po gosp. Kavklerju najtoplejša zahvala.

10. maja napravimo izlet k Sv. Marku. Čast gosp. tovariši in tovarišice:

Čedo je veselja,
Napredak nam svak,
Veseljju je srdcu
Svaki poso lak!

P—o.

Hum pri Ormoži. (Učiteljsko društvo.) „In prišla je zopet — Preljuba pomlad!“ Prvo zborovanje v lepi pomladi 1. aprila t. l. smo imeli v Ormoži. Udeležilo se ga je 11 udov. Predsednik je vse navzoče presrečno pozdravil a najbolj na novo pristopivšega uda, ormoškega učitelja gosp. J. Rajšpa.

Ž njim pridobilo je naše društvo novo čilo moč, zato ga tudi vsi navzoči društveniki pozdravijo s s trikratnim: „živio!“

Po zapisniku se prečitajo sledeči bolj važni dopisi: Dopis slavnega okrajnega šolskega sveta ormoškega a) gledé na dovoljenje preložitve pouka od 20. na 29. dan marnija; b) gledé na bodoče skrajšanje dnevnega reda uradne konferencije; c) gledé na razpečavanje šolskih schematizmov. Dopis štaj. „Lehrerbund-a“, s katerim se vabijo društveniki k naročbi nemškega učiteljskega koledarja. Slavni deželni odbor štajerski podaril je društvu jako imenitno knjigo „Mit Gott für Kaiser, Vaterland“ sestavljeno po učitelji Kranjci (Hans von der Sann) Dalje je poslal skladatelj Vek. Vaupotič društvu 11 čveterospevov v partiturah. Oboje se prav hvaležno vsprejme. Podavanje gosp. A. Kosija izostane radi opravičene odsotnosti njegove. Podaval pa je gosp. A. Šabec „Kako je učence dovesti do tega, da razločujejo strupene rastline od nestrupenih“. Govornik nam je v kratkih potezah podal vseskozi hvalevredno učno sliko, tako da so mu s predsednikom vred vsi čestitali in ga prosili nadaljevanja. Društvo je sklenilo prirediti majniški izlet, pri katerem naj bi se slavila 25letnica šolskih postav. Po dolgem razpravljanji določil se je v to 10. dan majnika, za kraj izleta pa Sv. Bolfank. Društveniki ogledali si bodo tem potom nov šolski hram in veliko, kakor tudi zanimivo zalogo najnovejših šolskih učil, katera so last omenjene šole. Delegatom „Zaveze“, katera bode letos zborovala v solčni Gorici, izvolijo se jednoglasno gđ. Lucija Gabršček in Anica Leban, ter g. Anton Porekar. Odposlancem k „Lehrerbundu“ pa se izbere jednoglasno g. A. Porekar in kot njegov namestnik g. Ivan Košar. Predsednik nasvetuje, naj bi naše društvo velezaslužnega gosp. dr. Križana, prof. v Varaždinu, zbok njegovih zaslug na pedagogičkem polji imenovalo svojim častnim članom. Nasvet bil je jednoglasno in radostno vsprejet. Jednoglasno se nadalje tudi sklene, da se pošljejo zahvale a) visokemu c. kr. ministerstvu za poljedeljstvo, katero je podarilo našim šolam knjigo „Učenci, varujte naše koristne ptice glada in mraza ter jim nastavljajte valilnice“; b) slav. dež. odboru štajerskemu za podarjeno knjigo „Mit Gott für Kaiser und Vaterland“; c) gosp. Vek. Vaupotiču za podarjene čveterospeve. Oziraje se na proslavo 40letnice poroke Njih Veličanstva presv. cesarja Franc Jožefu I. in presv. cesarice Elizabete, izbrali so se v slavnostni odbor gg. K. Mejovšek, Ant. Porekar, Ernst Slanc in Fr. Vabič, kateri naj bi skrbeli, da se slavnost zvrši kolikor mogoče dostojno. Konečno se sklene, da se društvo udeleži 25letnice sosednega ptujskega učiteljskega društva. Tako nesli smo vsi navzoči radostno marsikaj lepega in koristnega od zborovanja, kličoč drug drugemu; „Na svidenje“ pri Sv. Bolfanku. Humski.

Iz goriškega okraja. „Učiteljsko društvo za goriški okraj“ je zborovalo v Gorici 5. aprila v navzočnosti precejšnjega števila udov. Po rešitvi navadnih formalnostij, in ko se je predsednik g. Tom. Jug s toplimi besedami spomnil prerano umrlega vodje slov. odd. dež. kmet. šole, g. Fr. Žepiča, kateri je bil našemu društvu zelo naklonjen, reševale so se točke vzporeda.

I. O kmetijskem nadaljevalnem tečaju za učitelje poročal je gospod Anton Možina ter utemeljeval predlog, da bi se tečaji odpravili ali vsaj zelo skržili, a denar, katerega tečaji stanejo, naj bi se razdelil med učitelje-imajoče šolske vrte. — Po daljšem razgovoru se je predlog sprejel s pristavkom, da se naše društvo obrne do slavnega c. kr. okr. š. sveta, naj bi ta vzel stvar v roke. — Z ozirom na to, da naši šolski vrti ne dobivajo skoro nikakšne podpore, želeli je, da nas posnemajo tudi druga bratska društva v deželi.

II. O zborovanji „Zaveze slov. učit. društev“ letošnjega leta je poročal društveni tajnik. Po vsestranskem razgovoru sklenilo se je, da prevzame društvo vse priprave za sestanek „Zaveze“ v Gorici; v ta namen izvolil se je poseben pomnoženi odbor.

III. Radi pomanjkanja časa opustilo se je poročilo o „učiteljskem domu — ali konviktih“; sprejel pa se je posamezni predlog g. Fr. Vodopivca, ces. svetovalca, da bi „Zaveza“ o priliki let. zborovanja vzdala spominsko ploščo v Cerknem v rojstno hišo pok. Fr. viteza Močnika, bivšega c. kr. dežel. šol. nadzornika in slavnega matematika.

—1—

Iz Sežane. Odbor našega učit. društva je imel 15. marcija svojo sejo, katere se je udeležilo 5 odbornikov. Sklenil je soglasno, da bode prih. redni občni zbor v Sežani 10. maja ob 10. uri dopoldne s tem-le dnevnim redom:

1. Od 9. do 10. ure petje, na kar se posebno opozarjajo gg. pevci in gospice pevke.

2. Poročilo o društvenem delovanji minolega leta.

3. Poročilo o društvenem gmotnem stanji min. leta in volitev pregledovalcev računov.

4. Kako naj se nadaljevalni tečaji najprimerneje uredé, držéč se teh-le točk:

a) naj se li poučuje v nad. tečaj. vse leto ali — v katerih mesecih?

b) koji predmeti in koliko teh naj se poučuje v nad. tečaju?

c) koliko ur na teden naj se odloči posameznim predmetom?

d) nagrade učiteljem nad. tečajev, v katerih slučajih in iz katerega zaloga? — poročevalec gosp. M. Kante.

5. Kako naj se reši vprašanje o šolsk. vrtih? Obravnavalo se bode po teh-le stavkih:

a) kedo naj priredi šolski vrt?

b) kakšen bodi vzgleden vrt?

c) kedo naj delo opravlja — ali dinarji ali učenci?

č) kedo naj plačuje delo?

d) kedo naj žvija in

e) kake pravice ima do šolskega vrta voditelj šole, upravitelj šolskega vrta, krajni in okr. šolski svet? — poročevalec gosp. Jos. Strekelj.

6. Rešitev poziva „Zaveze“ o ustanovitvi a) učit. doma — ali b) konvikta za učit. sirote — ali c) učit. doma združenega s konviktom.

7. Volitev novega odbora.

8. Volitev poverjencev za prih. zbor „Zaveze“.

9. Predlogi.

Od Dravinje. (Vabilo.) Slovenjebistriško učiteljsko društvo bode zborovalo 17. maja t. l. dopoldne ob 1/2 10. uri v Slovenski Bistrici. (Ne pa pri Zajčjem samostanu, ker se nam je poročalo, da ta kraj baje ni pripraven za izlet.) Na vsopredu ste mimo drugega tudi točki, ki se bode te razpravljali pri letošnji uradni konferenciji in sicer: 1. Naravoslovni pouk po Jungejevi metodi. (Poročevalec gosp. E. Tribnik) in 2. Navada kot vzgojevalno sredstvo. (Por. g. J. Svetlin.) Popoldne ob 1. uri je izlet v bližnji Ritoznoj. K obilni udeležbi vabi vljudno. odbor.

Iz ptujskega okraja. (Vabilo.) „Ptujsko učiteljsko društvo“ priredi 10. maja t. l. izlet k Sv. Marku pod Ptujem z zborovanjem po nastopnem vsopredu: 1. Ob 1/2 11. uri dopoldne sv. maša s s petjem. 2. Zborovanje v tamošnji šoli. a) Zapisnik in dopisi. b) „Turški navali po ptujskem polji s posebnim ozirom na Sv. Marka; podava znani zgodovinar č. g. Matej Slekovec, župnik pri Sv. Marku. c) Slučajnosti. 3. Skupni obed v šoli, katerega oskrbi gosp. Martin Čeh. Za osebo se plača 60 kr. in se naj dotična naznanila blagovoljijo poslati do 3. maja t. l. nadučitelju gosp. Janezu Možini pri Sv. Marku. 4. Prosta zabava s petjem in godbo. — Ker se posebna vabila ne bodo razpošiljala, vabi k omenjenemu izletu tem potem vse gg. učitelje, č. gg. duhovnike in druge prijatelje šole domačega in sosednih okrajev najvljudneje odbor.

Iz šmarskega okraja. (Vabilo.) Šmarskorogaško učiteljsko društvo priredi s prijaznim sodelovanjem cenjenih gg. članov slavnega „Učiteljskega društva za celjski in laški okraj“ v torek po Binkoštih, t. j. dne 14. majnika v Šmarji slovesno zborovanje v proslavo svoje dvajsetletnice in 25letnice šolskih postav. Vsopred: Ob 1/2 10. sprejem gostov na Grobelnem. Ob 11. slavnostno zborovanje. Ob 1. uri skupen obed in potem prosta zabava s petjem. K tej slavnosti vljudno vabimo vse prijatelje šole in učiteljstva, posebno pa še nekdanje člane našega društva, sosedna učiteljska

društva kakor tudi posamezne gospd. tovarišice in gg. tovariše iz bližnjih okrajev. Slavno učiteljstvo šmarskega in rogaškega okraja pa vljudno prosimo, da se zbere ta dan polnoštevilno v Šmarji in se tako vredno skaže vrlih prednikov. Da se more vse pravočasno oskrbeti, prosimo cenjene goste, da blagovolijo svojo udeležbo naznaniti do 10. majnika društvenemu tajniku gospodu Fr. Roškerju, učitelju v Šmarji. Na veselo svidenje v Šmarji!

O d b o r.

Hum pri Ormoži. (Vabilo.) „Učit. društvo za ormoški okraj“ priredi 10. maja t. l. v proslavo 25letnice državnih šolskih postav izlet k Sv. Bolfanku na Kogu blizu Središča, kjer bode v novem šolskem poslopij imelo svoje izvanredno zborovanje ob 1/2 10. uri dopoldne po tem-le vspor du: 1. Pozdrav po načelniku. 2. Zapisnik in dopisi. 3. „Slavnostni govor“, govori gosp. Josip Rajšp. 4. „Obravnava začetnega pouka iz prirodoslovja z najpotrebnejšimi poskusi“ podava gosp. Ernest Slanc. 5. Ogle-dovanje novih šolskih učil. 6. Razni nasveti. Po zborovanji skupni obed, potem petje, govori in prosta zabava pri gosp. Štamperju ob 1. uri popoldne.

K izletu vabi vse č. gg. tovariše domačega in sosednih okrajev, slavne gg. zastopnike šolskih svetov in prijatelje šole prav vljudno o d b o r.

N. B. Naznanja se, da stane pri skupnem obedu kuvert za osebo 50 kraje. P. n. čast. udeleženci izleta, ki se žele udeležiti tudi skupnega obeda, naj to naznanijo do 8. maja t. l. gosp. Ernestu Slancu, nadučitelju pri Sv. Bolfanku (St. Wolfgang b. Polstrau) ali pa načelnistvu društva na Humu pri Ormoži (Post Friedau).

Sv. Trojica v Slov. gor. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za Št. Lenartski okraj ima v četrtek 3. maja t. l. ob 11. uri dopoldne pri Sv. Trojici v Slov. gor. svoj navadni mesečni zbor. Vspored: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Posvetovanje o vprašanih pri letošnji učiteljski konferenciji, in sicer: o 6. točki dnevnega reda poroča gospod nadučitelj Mocher; o 2. točki gg. Črnko in Kovačič o 3. točki gosp. Mavrič. 4. Nasveti. K obilni udeležbi vabi vljudno o d b o r.

Iz Krškega. (Vabilo) k zborovanju „Pedagogiškega društva“, ki se vrši 10. maja t. l. ob 10. uri dopoldne v kostanjeviškem šolskem poslopij po nastopnem vsporadu: 1. Nagovor gospoda predsednika z ozirom na petdesetletno vladarstvo Njih Veličanstva. 2. Govor g. J. Bezlaja „o risanji zemljevidov“. 3. Društvene zadeve. 4. Nasveti. K obilni udeležbi vabi o d b o r.

Dopisi in druge vesti.

Ivan Tomšič †

Iz Ljubljane nam je došla prežalostna vest, da je tamkaj 17. aprila po dolgotrajni, zelo mučni bolezni ob 8 1/2. uri dopoldne umrl znani rodoljub, c. kr. vadniški učitelj, okrajni šolski nadzornik in urednik „Vrtčev“, gospod Ivan Tomšič v 56. letu svoje starosti. Pokojnik je bil rojen v Vinici na Dolenjskem in si je kot vzoren učitelj in pisatelj, zlasti pa kot urednik mladinskega časopisa „Vrtca“ pridobil nevenljivih zaslug za narod slovenski, katerega je toliko ljubil, in častno mesto v slovenski književnosti. Slava njegovemu spominu.

(Umrli) je 11. t. m. sekcijški načelnik v naučnem ministerstvu, gospod vitez Beno David.

(Književnost.) Ravnokar je prišel na svitlo „Slovensko-nemški Slovar“, izdan na troške rajnega knezoškofa ljubljanskega Antona Alojzija Wolfa. Uredil M. Pleteršnik. X. sešitek. V Ljubljani. Založilo in na svetlo dalo knezoškoftjstvo; tiskala katoliška tiskarna 1893. — obsegajoč besede „oaza“ do „ognjemerstvo“. Cena 50 kr.

Premembe pri učiteljstvu. Gospod Konrad Mejovšek, učitelj pri Vel. Nedelji dobil je nad-

učiteljsko službo v Selih pri Št. Vidu blizu Pruja; gosp. Tomislav Kurbus, podučitelj v Št. Vidu (okraj Šmarje) imenovan je učiteljem v Št. Jurji ob juž. žel. — Dosedanja začasna učiteljica v Št. Rupertu, gdč. Albina Sark je na svojem mestu definitivno nameščena; def. učitelj v Podkrajji, g. M. Mežan je imenovan šolskim voditeljem na Ostrožnem brdu; učiteljema g. St. Novaku v Preloki in g. Iv. Kaduncu v Adlešičih se je dovolila službena menjava. — Gdč. Tereza Scharlach, podučiteljica v Dramljah, pride na jednako mesto v Šmarje pri Jelšah. — Gosp. Vekoslav Krivec, poduč. v Slivnici pri Mariboru je premeščen k Sv. Barbari v Halozah. — Gospa Irma Czerny, omož. Košutnik, kviescirana podučiteljica je nameščena za pomožno učiteljico v Vuhredu. gdč. Jadviga Cizelj pa za učiteljico ženskih ročnih del na šolah v Rečici in v Gorici. — Gosp. Ferd. Strel, učitelj v Vel. dolini je 4. t. m. umrl. N. v m. p.!

[Da se deca odvadi jecljati], uvedel je neki učitelj za utrditev govora ta način, da otrok pred vsako besedo postavlja samoglasnik u, tako da namesto „prinesel je domu žolno“, reče: „u prinesel u je u domu u žolno“; ko se jezik obrusi, pa u odpade, kar se baje doseže po treh mesecih. „P. z B.“

[Ženski dijaki.] Na vseučilišči v Helsingforsu, glavnem mestu k Rusiji spadajoči velike vojvodine Finske, je zdaj 56 ženskih dijakov. Izmed teh jih študira 25 na zgodovinsko-filozovskem, 24 pa na fiziško-matematiškem oddelku, medicino študirajo 3, pravoznanstvo pa 4. Dve izmed študujočih dam sta kandidatini medicine, štiri imajo štipendije. Najstarejša ima 37 let, najmlajša 19 let.

[Novo pismo slepcev.] V Lionu iznašel je neki Hugentobler pismo slepcev, katero je brez vsega razumljivo vsakemu nezalcu (lajniku.) Sostavljeno je iz skupin pik, katere se tako prilikujejo oblikam navadnega pisma, da je je možno lahko čitati. Poprejšnje pismo (abeceada Braillova) sklada se iz gotovega števila poljubno sestavljenih pik, katere je mogel razrešiti le slepec seznanjen s temi znamenji.

„P. z B.“

[Zakaj je v morji toliko vode?] Ruska narodna povest pripoveduje, da je Tatar prišel

pvikrat do morja in je hotel napojiti konja z morskovo vodo. A konj ni hotel piti. Tatar pokusi vodo in ko je čutil, da je slana, vzkliknil je: „Aha, zdaj že vem, zakaj je v morji toliko vode! Zato, ker je nikdo ne pije!“

Vse p. n. naročnike, katerim je z današnjo ali že s 6. številko naročnina pošla — zamoljavovali smo jim to na adresnem pasu — najvljudneje vabimo, da naročnino s prih. mesecem obnovijo. Prosimo pa tudi vse one, ki še nam za letos niso nič naročnine poslali, kakor one ki še nam od preje kaj dolgujejo, da se vendar odzovejo svoji dolžnosti. Upamo tembolj, da ta naš opomin ne ostane klic vpijočega v puščavi, ker nam je dosedanja denarna zaloga že pošla in bi sicer ne mogli več redno zadostovati svojim dolžnostim do tiskarne, katerej moramo zaslužek za vsako številko sproti plačevati.

„Zrno do zrna pogača,
Kamen do kamena palača.“

Upravništvo.

Št. 289.

Razpis natečaja.

(Nadučiteljska, učiteljska in podučiteljska mesta.)

V celjskem političnem okraju umestiti je tale učna mesta definitivno, eventualno tudi provizorično:

1. Nadučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Št. Jerneji, pošta Sv. Duh v Ločah, IV. plač. razred in prosto stanovanje;

2. Mesto učitelja in šolskega voditelja na jednorazredni ljudski šoli pri Sv. Katarini — šolski okoliš Trbovlje — III. plač. razred in prosto stanovanje;

3. Poduč. mesto na dvorazredni ljudski šoli v Št. Martinu v Rožni dolini, pošta Celje, IV. plač. razred;

4. Podučiteljsko mesto na eksposituri v ostriškem gradu, šolski okoliš St. Jurij pod Tabrom, IV. plač. razred in prosto stanovanje;

5. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Št. Jerneji, pošta Sv. Duh — Loče, IV. plač. razred in prosto stanovanje;

6. Podučit. mesto na dvorazredni ljudski šoli v Slivnici, pošta Št. Jurij ob južni železnici IV. plač. razred in prosto stanovanje;

7. Podučit. mesto na trirazredni ljudski šoli v Rečici, IV. plačilni razred in prosto stanovanje;

8. Podučit. mesto na dvorazredni ljudski šoli v Jurkloštru, III. plač. razred in prosto stanovanje.

Prosilci in prosilke za katero teh mest naj vložijo svoje prošnje, katere morajo biti opremljene z zrelostnim pričevalom, s pričevalom učne usposobljenosti, z dokazom avstrijskega državljanstva (domovnico) in z ozirom na nadučiteljsko službo in mesto šolskega voditelja tudi z dokazom usposobljenosti za subsidiarni pouk v katol. verouku, potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do 20. maja 1894 pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet v Celji, 13. aprila 1894.

Predsednik: Wagner s. r.

Št. 272.

Učiteljska služba.

Na četirirazredni ljudski šoli pri Sv. Miklavži poleg Ormoža umestiti je učiteljsko mesto z dohodki po IV. plačilnem razredu definitivno ali pa tudi provizorično.

Prosilci, zmožni slovenskega in nemškega jezika naj vložijo svoje prošnje, ki morajo biti opremljene z zrelostnim pričevalom, s pričevalom učne usposobljenosti in z domovnico, potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do 13. maja 1894 pri krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet v Ormoži, 9. aprila 1894.

Predsednik: Scherer s. r.

Št. 131.

Podučiteljske službe.

V šolskem okraju Gornjeradgömskem so s 1. novembrom 1894 domestiti sledeče podučiteljske službe v IV. plač. vrsti stalno ali začasno:

Pri Sv. Duhu in v Negovi povsod jedna.

Pri Sv. Jurju dve, tukaj s prostim stanovanjem.

Nemškega in slovenskega jezika zmožni prositelji naj vložijo svoje pravilno obložene prošnje z dokazom avstrijskega državljanstva po službenem potu do 10. julija 1894 pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Okr. š. svet v Gornji Radgoni, 5. aprila 1894.

Predsednik: Ranner s. r.

Št. 296.

Učiteljska služba.

Na trirazredni ljudski šoli pri Veliki nedelji umestiti je učiteljska služba z dohodki po IV. plačilnem razredu definitivno.

Prosilci, zmožni slovenskega in nemškega poučevanja naj vložijo svoje prošnje, katere morajo biti opremljene z zrelostnim pričevalom, s pričevalom učne usposobljenosti in z domovnico, potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do 19. maja 1894 pri krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet v Ormoži, 14. aprila 1894.

Predsednik: Scherer s. r.

Vsebinska. I. Psihološki listi. (H. Schreiner.) (II.) — II. Slovniska teorija Kernova. (Dr. Bezjak.) (VI.) — III. Prirodopisni pouk v jednorazrednicah. (H. Schreiner in J. Koprivnik.) (XXXI.) — IV. Šolstvo na ameriški razstavi. (J. S.) (I.) — V. Lístek. (Iz planinskega raja.) — VI. Društveni vestnik. — VII. Dopisi in druge vesti. — VIII. Natečaji.